

اقتصاد جهان در هفته ای که گذشت (از تاریخ 14 تا 21 اسفند ماه 1403)

در هفته‌ای که گذشت، اقتصاد جهانی روندی ترکیبی اما عمدتاً منفی را تجربه کرد. این روند تحت تأثیر افزایش تنش‌های تجاری، نوسانات بازار سهام و تغییر سیاست‌های اقتصادی شکل گرفت. بطور کلی رشد اقتصادی جهانی همچنان شکننده است و اقتصادهای بزرگ با عدم اطمینان مواجه‌اند. بازارهای سهام در حال افت هستند و سرمایه‌گذاران محتاط شده‌اند.

تنش‌های تجاری و ریسک‌های ژئوپلیتیکی بر چشم‌انداز اقتصادی سایه انداخته‌اند و بانک‌های مرکزی نقش کمتری دارند و سیاست‌های مالی دولت‌ها در حال هدایت اقتصاد هستند. در نتیجه فضای کلی بازار محتاطانه و همراه با افزایش ریسک است. باید گفت، افزایش سرمایه‌گذاری‌ها در انرژی سبز تا بازتنظیم مسیرهای تجاری جهانی، جهان شاهد ظهور نظم اقتصادی جدیدی است.

قاره آمریکا

در هفته گذشته، چندین تحول اقتصادی مهم در کشورهای قاره آمریکا رخ داده است:

سیاست‌های تعرفه‌ای جدید رئیس‌جمهور دونالد ترامپ نگرانی‌هایی درباره احتمال وقوع رکود اقتصادی ایجاد کرده است. شاخص‌های اصلی بازارهای سهام آمریکا کاهش چشمگیری داشته‌اند؛ شاخص S&P 500 با افت ۲.۷ درصد و شاخص نزدک با کاهش ۴ درصد مواجه شده‌اند. این اقدامات بازارهای جهانی را نیز تحت تأثیر قرار داده و اقتصادهایی مانند استرالیا، توکیو و هنگ کنگ را دچار نوسان کرده است.

شرکت دلتا ایرلاینز پیش‌بینی‌های خود درباره درآمد و سود سه ماهه اول سال را کاهش داده است. این شرکت دلیل این تصمیم را کاهش اعتماد مصرف‌کنندگان و شرکت‌ها به اقتصاد عنوان کرده است. پس از این اعلام، سهام دلتا ۱۳.۲ درصد در معاملات پس از ساعات کاری سقوط کرد.

دولت مکزیک کنترل یک میدان نفتی که پیش‌تر توسط بخش خصوصی کشف شده بود را به شرکت دولتی پمکس (Pemex) واگذار کرد. این اقدام نشان‌دهنده سیاست‌های ملی‌گرایانه رئیس‌جمهور آندرس مانوئل لویز اوبرادور در بخش انرژی است.

السالوادور به عنوان اولین کشور جهان بیت‌کوین را به عنوان ارز قانونی پذیرفت. این تصمیم نشان‌دهنده رویکرد نوآورانه این کشور در ادغام ارزهای دیجیتال در اقتصاد ملی است.

این تحولات نشان‌دهنده پویایی و ارتباطات گسترده اقتصادی در کشورهای قاره آمریکا است. تصمیمات سیاست‌گذاری و واکنش‌های بازارها نه تنها بر اقتصاد منطقه‌ای بلکه بر روندهای اقتصادی جهانی نیز تأثیر می‌گذارند.

اتحادیه اروپا

رئیس‌کمیسیون اروپا، اورسولا فون در لاین، برنامه‌ای تحت عنوان "ReArm Europe" را پیشنهاد داده است. این طرح استراتژیک با هدف تقویت توان نظامی اتحادیه اروپا و تأمین بودجه‌ای تا سقف ۸۰۰ میلیارد یورو طراحی شده است. این اقدام در پاسخ به تهدیدات ژئوپلیتیکی، به ویژه جنگ اوکراین و نگرانی‌ها درباره کاهش حمایت نظامی آمریکا صورت گرفته است.

در تاریخ ۱۱ مارس ۲۰۲۵، وزیران دارایی اتحادیه اروپا جلسه‌ای برگزار کردند تا کاهش ۲۵ درصد از بار اداری و بوروکراتیک، به ویژه برای کسب و کارهای کوچک و متوسط (SMEs) را بررسی کنند. همچنین، در این نشست تلاش شد تا درباره اصلاحات در مقررات مالیاتی (DAC9) و تضمین حداقل مالیات جهانی برای شرکت‌های چندملیتی به توافق برسند. شرکت‌های آلمانی از دولت درخواست کرده‌اند که بوروکراسی و مقررات پیچیده را که باعث کاهش رشد صنعتی می‌شود، کاهش دهد. مدیران صنایع مختلف هشدار داده‌اند که کاغذبازی بیش از حد و مقررات دست‌وپاگیر مانع از سرمایه‌گذاری‌های لازم برای نوآوری و نوسازی شده است.

آنجلینا رینر، وزیر مسکن بریتانیا، از اصلاحات گسترده در قوانین ساخت و ساز خبر داد که با هدف ساخت ۱.۵ میلیون واحد مسکونی تا پایان دهه جاری طراحی شده است. «لاجه برنامه ریزی و زیرساخت» به دنبال تسریع فرآیند صدور مجوز برای پروژه‌های مسکونی و زیربنایی است تا رشد اقتصادی را تقویت کند.

دولت بلژیک اعلام کرده است که بودجه دفاعی خود را تا ۴ میلیارد یورو افزایش می‌دهد و هزینه‌های دفاعی کشور را از ۱.۳۱٪ به ۲٪ تولید ناخالص داخلی (GDP) خواهد رساند. این تحولات نشان می‌دهد که کشورهای اروپایی در حال تلاش برای تقویت توان نظامی، کاهش بوروکراسی، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها و بهبود سیاست‌های مالیاتی هستند تا اقتصاد خود را در برابر چالش‌های جهانی مقاوم‌تر کنند.

کشورهای آسیایی

در هفته گذشته، چندین تحول اقتصادی مهم در آسیا، به ویژه در هند و چین، رخ داده است:

هند

وزیر دارایی هند، نیرمالا سیتارامان، اعلام کرد که دولت قصد دارد نرخ مالیات بر کالاها و خدمات (GST) را کاهش و ساده‌سازی کند. این اقدام با هدف کاهش پیچیدگی‌های مالیاتی، افزایش انطباق مالیاتی و تحریک رشد اقتصادی انجام می‌شود.

برخی از شرکت‌های چینی بار دیگر در حال ورود یا گسترش فعالیت‌های خود در بازار هند هستند. به طور خاص، برند مد و پوشاک "Shein" با همکاری Reliance Retail بازرگشته است، و شرکت تولید گوشی‌های هوشمند Vivo نیز با Dixon Technologies برای ایجاد یک سرمایه‌گذاری مشترک همکاری می‌کند. این تغییرات نشان‌دهنده بهبود روابط اقتصادی بین چین و هند است.

چین

چین کنگره ملی خلق خود را بدون ارائه جزئیات مشخص درباره اقدامات جدید برای احیای اقتصاد به پایان رساند. دولت هدف رشد اقتصادی ۵ درصد در سال ۲۰۲۵ را تعیین کرده و بر نقش بخش خصوصی در بهبود اقتصاد تأکید دارد، اما کمبود برنامه های عملیاتی مشخص نگرانی هایی را ایجاد کرده است. چین تعرفه های تلافی جویانه ای بر واردات محصولات کشاورزی آمریکا اعمال کرده است که موجب افزایش تنش های تجاری بین دو کشور شده است. این اقدام باعث نوسانات در بازارهای جهانی شده و نگرانی هایی درباره تشدید جنگ تجاری و تأثیر آن بر اقتصاد جهانی ایجاد کرده است. رشد عرضه جهانی نفت از میزان تقاضا پیشی گرفته است، که بخشی از آن ناشی از ضعف رشد تقاضا در چین و نگرانی ها درباره سیاست های تجاری آمریکا است. این عدم تعادل موجب شده است که قیمت نفت خام به زیر ۷۰ دلار در هر بشکه برسد و بازارهای انرژی را تحت تأثیر قرار دهد. این تحولات نشان می دهد که اقتصادهای هند و چین همچنان تأثیر قابل توجهی بر روندهای اقتصادی منطقه و جهان دارند. در حالی که هند اصلاحات مالیاتی و افزایش همکاری های تجاری را در پیش گرفته است، چین با چالش های رشد اقتصادی و افزایش تنش های تجاری با آمریکا مواجه است.

اقتصاد استرالیا

اقتصاد استرالیا در سه ماهه چهارم سال ۲۰۲۴ به میزان ۰.۶ درصد رشد داشت که نسبت به سال گذشته ۱.۳ درصد افزایش یافته است. این سریع ترین رشد اقتصادی در دو سال اخیر محسوب می شود. افزایش هزینه های مصرف کنندگان، کاهش مالیات ها و رشد نرخ پس انداز خانوارها به ۳.۸ درصد از دلایل اصلی این رشد بوده است. شاخص اعتماد مصرف کنندگان استرالیا در ماه مارس به بالاترین سطح خود در سه سال گذشته رسیده است. بر اساس گزارش Westpac-Melbourne Institute، این شاخص ۴ درصد افزایش یافته و به ۹۵.۹ رسیده است. کاهش نرخ تورم و کاهش اخیر نرخ بهره توسط بانک مرکزی استرالیا (RBA) به ۴.۱ درصد از دلایل این رشد عنوان شده است. بازار سهام استرالیا در هفته گذشته به پایین ترین سطح هفت ماهه خود سقوط کرد. شاخص Australia 200 با ۱.۸ درصد کاهش به ۷۸۱۸.۳ واحد رسید. نگرانی های مربوط به افزایش تعرفه های تجاری و احتمال رکود اقتصادی جهانی از عوامل تأثیرگذار بر این روند نزولی بودند. در هفته گذشته، بحث هایی درباره اصلاحات اقتصادی استرالیا مطرح شد. برخی سیاستمداران پیشنهاد کرده اند که یک بسته اصلاحات اقتصادی با حمایت احزاب اصلی کشور تدوین شود تا در صورت ایجاد یک پارلمان معلق پس از انتخابات ۲۰۲۵، ثبات اقتصادی حفظ شود. اقتصاد استرالیا در هفته گذشته نشانه هایی از رشد و بهبود نشان داد، اما چالش هایی مانند افت بازار سهام و نوسانات اقتصاد جهانی همچنان پابرجا هستند.

تحولات اقتصادی در خاورمیانه در هفته گذشته

شاخص های اصلی بازارهای سهام در منطقه خلیج فارس به دلیل نگرانی ها درباره رشد اقتصادی جهانی و تعرفه های وارداتی ایالات متحده کاهش یافتند. شاخص بورس عربستان ۰.۶ درصد افت کرد، شرکت هایی مانند ACWA Power (کاهش ۲.۱ درصد) و شرکت معدن عربستان سعودی (کاهش ۲.۲ درصد) بیشترین تأثیر را داشتند. سهام شرکت آرامکو نیز ۰.۶ درصد کاهش یافت. در دبی، شاخص اصلی ۰.۷ درصد کاهش پیدا کرد و در ابوظبی نیز شاخص ۰.۱ درصد افت داشت. کاهش قیمت نفت به دلیل افزایش تولید اوپک+ و نگرانی های تجاری آمریکا از عوامل مؤثر در این کاهش بودند.

عربستان:

حجم مبادلات تجاری بین عربستان سعودی و کره جنوبی با ۶۲ درصد رشد به ۳۴.۸ میلیارد دلار رسیده است. این افزایش قابل توجه، کره جنوبی را به چهارمین شریک تجاری بزرگ عربستان تبدیل کرده و پیش بینی می شود که این کشور بتواند به رتبه دوم پس از چین نیز دست یابد. عربستان سعودی در ماه آگوست برای نهمین ماه متوالی بزرگ ترین صادرکننده نفت به چین بوده است. این موقعیت نشان دهنده روابط قوی تجاری بین دو کشور و نقش کلیدی عربستان در تأمین انرژی چین است. عربستان سعودی به پیشرفت در پروژه های کلان خود ادامه می دهد. به عنوان مثال، پروژه نئوم که یک شهر هوشمند و آینده نگر است، با استفاده از فناوری های پیشرفته و سرمایه گذاری های کلان در حال توسعه است. این پروژه ها نشان دهنده تعهد عربستان به تنوع بخشی اقتصادی و کاهش وابستگی به نفت هستند. این تحولات نشان دهنده پیشرفت های مستمر و تلاش های عربستان سعودی برای تقویت اقتصاد خود و گسترش روابط تجاری با کشورهای مختلف است. عربستان سعودی در سال های اخیر گام های بلندی در حوزه هوش مصنوعی برداشته است تا به یکی از پیشروان این فناوری در منطقه و جهان تبدیل شود. صندوق ۱۰۰ میلیارد دلاری: عربستان سعودی یک صندوق سرمایه گذاری به ارزش ۱۰۰ میلیارد دلار برای توسعه هوش مصنوعی ایجاد کرده است. این اقدام نشان دهنده تعهد جدی این کشور به پیشرفت در حوزه فناوری های نوین است. پروژه «فراسو»: این پروژه با همکاری شرکت آلفابت (شرکت مادر گوگل) و با بودجه ای بین ۵ تا ۱۰ میلیارد دلار در حال اجرا است. هدف اصلی آن توسعه مدل های هوش مصنوعی به زبان عربی و ایجاد زیرساخت های لازم برای رشد این فناوری در کشور است. پروژه نئوم: در راستای برنامه چشم انداز ۲۰۳۰، عربستان سعودی در حال توسعه پروژه عظیم نئوم است که شامل ساخت یک مرکز داده پیشرفته با سرمایه گذاری ۵ میلیارد دلاری است. این مرکز داده از فناوری های کم مصرف برای پردازش اطلاعات استفاده خواهد کرد و در «اوکساگون»، شهر صنعتی شناور در سواحل دریای سرخ، ساخته می شود. عربستان سعودی با سرمایه گذاری های کلان و توسعه مراکز داده، در تلاش است تا به قطب هوش مصنوعی در منطقه تبدیل شود و با امارات متحده عربی در این حوزه رقابت می کند. این اقدامات نشان دهنده تعهد و برنامه ریزی استراتژیک عربستان سعودی برای تبدیل شدن به یکی از رهبران جهانی در حوزه هوش مصنوعی است.

امارات متحده عربی

جمعیت دبی به ۳.۸۵ میلیون نفر رسیده است، که ۸۷ درصد آن را مهاجران تشکیل می دهند. رشد جمعیت باعث افزایش تقاضای مسکن شده است و اجاره بها طی یک سال گذشته ۱۶ درصد افزایش یافته است. در حالی که هزینه های زندگی افزایش می یابد، یانگین دستمزدها ثابت باقی مانده است. کارشناسان معتقدند که افزایش تعداد متخصصان بین المللی باعث شده که کارفرمایان نیازی به افزایش حقوق نداشته باشند، که این امر فشار اقتصادی را بر طبقه متوسط افزایش داده است.

ایران

تورم بالا در ایران، به ویژه در قیمت مواد غذایی، خانواده ها را تحت فشار اقتصادی قرار داده است. هزینه آماده کردن سفره هفت سین امسال بیش از نیم میلیون تومان تخمین زده شده است.

خرما از ۱۱۰ هزار تومان به ۱۳۵ هزار تومان در هر کیلوگرم افزایش یافته است. عدس و لوبیا سفید از ۸۵ هزار تومان به ۱۰۵ هزار تومان، برنج ایرانی ۴۵ درصد افزایش قیمت در یک سال گذشته، از ۱ میلیون ریال به ۱.۴۵ میلیون ریال در هر کیلوگرم، برنج پاکستانی وارداتی از ۶.۵ میلیون ریال در ژانویه ۲۰۲۴ به ۱۷.۵ میلیون ریال در ژانویه ۲۰۲۵ این افزایش قیمت ها نشان دهنده چالش های اقتصادی مداوم ایران و نرخ تورم بالا است که با نزدیک شدن به نوروز، فشار اقتصادی بر خانوارها را تشدید کرده است.

این تحولات نشان دهنده چالش های اقتصادی متنوع در منطقه خاورمیانه است. کشورهای خلیج فارس تحت تأثیر رکود بازارهای جهانی و کاهش قیمت نفت قرار گرفته اند. در امارات، افزایش مهاجران باعث رشد هزینه های زندگی شده است. در ایران، نرخ تورم بالا به افزایش شدید قیمت مواد غذایی، به ویژه قبل از نوروز، منجر شده است. در یک تحول تاریخی، ایران یک توافق تجاری ۲۰ میلیارد دلاری با اتحادیه اقتصادی اوراسیا (EAEU) امضا کرد که بازارهای جدیدی برای محصولات کشاورزی و صنعتی ایران باز می کند. انتظار می رود این توافق صادرات غیرنفتی ایران را در سال آینده ۷.۲۵٪ افزایش دهد.

رونق انرژی سبز: افزایش ۱.۲ تریلیون دلاری سرمایه گذاری در انرژی های تجدیدپذیر

تلاش جهانی برای حرکت به سمت انرژی های تجدیدپذیر به یک نقطه عطف تاریخی رسید، چرا که دولت ها و شرکت های خصوصی در هفته گذشته ۱.۲ تریلیون دلار به پروژه های انرژی سبز اختصاص دادند. اتحادیه اروپا پیشتر این حرکت بود و بسته ای ۴۰۰ میلیارد دلاری برای تسریع انتقال به انرژی بادی و خورشیدی معرفی کرد. در همین حال، ایالات متحده ابتکار "گریدور انرژی پاک" خود را معرفی کرد که یک برنامه ۳۰۰ میلیارد دلاری برای اتصال مزارع خورشیدی در جنوب غرب به مراکز صنعتی در غرب میانه است. چین نیز با معرفی آخرین دستاورد خود در فناوری باتری ها، یک باتری حالت جامد که قادر به ذخیره ۵۰ درصد انرژی بیشتر از مدل های فعلی لیتیوم-یونی است، غافلگیر کرد. این نوآوری انتظار می رود که تحولی در خودروهای الکتریکی (EV) و سیستم های ذخیره سازی انرژی ایجاد کند و بر تسلط چین در بازار خودروهای الکتریکی که اکنون ۶۵ درصد از فروش جهانی را تشکیل می دهد، تأکید بیشتری بگذارد.

بازتنظیم تجارت جهانی: ظهور گریدور جنوبی

هم ترازوی مجدد مسیرهای تجاری جهانی در هفته گذشته ادامه یافت، زیرا "گریدور جنوبی" - شبکه ای از توافق های تجاری که آفریقا، جنوب آسیا و آمریکای لاتین را به هم متصل می کند - شتاب بیشتری گرفت. هند یک توافق تجاری تاریخی ۵۰ میلیارد دلاری با برزیل امضا کرد که بر صادرات محصولات کشاورزی و انتقال فناوری متمرکز است. در همین حال، اتحادیه آفریقا توافقنامه تجارت آزاد قاره ای (CFTA) خود را که مدتها در انتظار بود، نهایی کرد. پیش بینی می شود این توافقنامه تجارت درون آفریقایی را در دهه آینده ۳۵ درصد افزایش دهد.

این تغییر در حالی رخ می دهد که کانون های سنتی تجارت مانند کانال سوئز و دریای جنوب چین با تنش های ژئوپلیتیکی فزاینده ای مواجه هستند. مقامات کانال سوئز گزارش دادند که ترافیک این کانال در هفته گذشته ۲۰ درصد کاهش یافته است، زیرا شرکت های کشتیرانی مسیر کشتی های خود را به دور دماغه امید نیک تغییر داده اند تا از هزینه های فزاینده بیمه اجتناب کنند.

نبرد گول های فناوری: رقابت در عرصه هوش مصنوعی تشدید می شود

رقابت برای برتری در حوزه هوش مصنوعی (AI) در هفته گذشته به اوج جدیدی رسید، زیرا گول های فناوری آخرین نوآوری های خود را معرفی کردند. مایکروسافت مجموعه ای به نام "Copilot 365" را راه اندازی کرد که با استفاده از هوش مصنوعی قادر به خودکارسازی تا ۷۰ درصد از وظایف اداری معمول است. در پاسخ، گوگل پلتفرم "Gemini 2.0" را معرفی کرد که یک سیستم هوش مصنوعی برای تحول در تشخیص بیماری ها با دقت ۹۵ درصد در تشخیص زودهنگام است. با این حال، رونق هوش مصنوعی نگرانی هایی درباره جایگزینی شغلی ایجاد کرده است. گزارش سازمان بین المللی کار (ILO) نشان داد که ۱۲ درصد از مشاغل اداری جهانی ممکن است در پنج سال آینده خودکار شوند، که این موضوع خواستار برنامه های جهانی برای بازآموزی نیروی کار شده است.

تحولات ژئوپلیتیکی: گسترش جاده ابریشم جدید

ابتکار کمربند و جاده چین (BRI) در هفته گذشته گام بلندی به جلو برداشت و یک توافق ۱۰۰ میلیارد دلاری با عربستان سعودی برای توسعه زیرساخت ها امضا کرد. این توافق شامل ساخت یک شبکه ریلی پرسرعت است که ریاض را به دریای سرخ متصل می کند، همچنین توسعه شهرهای هوشمندی که با فناوری چینی راه اندازی می شوند. در همین حال، روسیه و هند روابط اقتصادی خود را تقویت کردند و یک توافق ۲۵ میلیارد دلاری انرژی امضا کردند که بر اساس آن روسیه به مدت ۲۰ سال گاز طبیعی مایع (LNG) به هند عرضه خواهد کرد. این حرکت نشان دهنده اتحاد اقتصادی فزاینده بین دو کشور است، زیرا آنها تلاش می کنند وابستگی خود به بازارهای غربی را کاهش دهند.

انقلاب ارز دیجیتال: بانک های مرکزی به سمت رمزارزها می روند

بانک های مرکزی در سراسر جهان با سرعتی بی سابقه در حال پذیرش ارزهای دیجیتال هستند. در هفته گذشته، بانک ژاپن بین دیجیتال خود را راه اندازی کرد و به عنوان آخرین کشور گروه G7 یک ارز دیجیتال بانک مرکزی (CBDC) معرفی کرد. انتظار می رود بین دیجیتال پرداخت ها را ساده تر کرده و هزینه های تراکنش را تا ۳۰ درصد کاهش دهد. به موازات این رویداد، بانک مرکزی اروپا (ECB) برنامه هایی برای ادغام یورو دیجیتال خود با فناوری بلاکچین اعلام کرد که این امر امکان انجام تراکنش های فرامرزی سریع تر را فراهم می کند. این توسعه ممکن است سلطه دلار آمریکا در تجارت جهانی را به چالش بکشد، زیرا کشورهای بیشتری به دنبال جایگزین هایی برای سیستم های ارزی سنتی هستند.

بازارهای جهانی: هفته ای پر از نوسانات و فرصت ها

بازارهای سهام جهانی در هفته گذشته نوسانات قابل توجهی را تجربه کردند که ناشی از تغییرات در احساسات سرمایه گذاران و تحولات ژئوپلیتیکی بود. شاخص صنعتی داو جونز ۳ درصد کاهش یافت، در حالی که شاخص نیکی ۲۲۵ ژاپن به دلیل راه اندازی بین دیجیتال ۵ درصد افزایش یافت.

بازارهای کالا نیز شاهد حرکات چشمگیری بودند، به طوری که قیمت طلا به رکورد جدید ۲۵۰۰ دلار در هر اونس رسید، زیرا سرمایه گذاران به دنبال دارایی های امن بودند. در همین حال، قیمت مس ۱۰ درصد افزایش یافت که نشان دهنده تقاضای فزاینده برای این فلز در پروژه های انرژی تجدیدپذیر است.

تهیه شده در مرکز شتاب تبریز- TAC